

A nimfadenevér (*Myotis alcaethoe* Helversen & Heller 2001) első megkerülése a Gerecsében

KOVÁTS DÁVID

ABSTRACT: First occurrence of *Alcaethoe* bat has been detected in the Gerecse Mountains. The bat was mist-netted at the entrance of Pisznice cave in 26 August 2010. Number of known species has risen to 21 with this specimen in the region of the Dunazug Mountains.

Bevezetés

A nimfadenevért (*Myotis alcaethoe*) magyar és görög példányok alapján írták le HELVERSEN és munkatársai 2001-ben. A *mystacinus*-csoport legkisebb tagjának első magyarországi példányai a Mátrából és a Bükkből, majd később a Zemplénből kerültek elő (ESTÓK et al. 2006). Ezekon kívül Franciaországban (RUEDI et al. 2002, DIETZ 2004), Szlovákiában (BENDA et al. 2003), Svájcban (STADELMANN et al. 2004), Spanyolországban (AGIRRE-MENDI et al. 2004) és Bulgáriában (SCHUNGER et al. 2004) bizonyították előfordulását. Az utóbbi években Ausztriából (SPITZENBERGER et al. 2008) Németországból, Lengyelországból, Albániából és Törökország európai részéről is előkerült (NIERMANN et al. 2007). Csehországban először 2008-ban Morávia területén találták meg (ŘEHÁK et al. 2008), ahol a faj elterjedését, ökológiáját behatóbban is vizsgálják (LUČAN et al. 2009).

A nimfadenevér további példányai az Északi-középhegységhez közeli Bodrogközből, a dunántúli területek közül a Bakonyból, az Őrségből, a Dráva-síkról és a Mecsekből kerültek elő (GÖRFÖL et al. 2010).

A faj további három testvérfaja közül kettő, a bajuszos denevér (*M. mystacinus*) és a Brandt denevér (*M. brandtii*) a Dunazug-, valamint a Visegrádi-hegység korábbi denevérfaunisztikai felmérése során (1992–1997 között) többször is előkerült (MOLNÁR 1997). Ebben az időszakban azonban a nimfadenevért még nem ismerték önálló fajként, ezért fogott példányait valószínűleg bajuszos denevéreknek határozták.

Jelen beszámoló az I. *Dunazugi Denevérgyűrűző Tábor* munkája során szerzett adatok alapján készült.

Anyag és módszer

A nimfadenevér elsősorban az idősebb, őshonos faállományokkal borított erdei élőhelyeket kedveli, ahol kisebb víztestek (erdei tavak, vízfolyások) is találhatóak. Jelen esetben azonban a hálózást nem erdőben, hanem nászidőszakban, a Pisznice-barlang bejáratánál végeztük.

A befogáshoz egy 70/2 szálú (16×16 mm szemnagyságú) 9 m hosszú, *Ecotone* lengyel gyártmányú függőyhálót használtunk. A hálózás napnyugtától napkeltéig tartott.

Eredmények

2010. augusztus 26-án, 3 óra 35 perckor a Pisznice-barlang bejáratánál felállított függőyhálónál a nimfadenevér egy példányát fogtuk. A hím állat alkarja 31,7 mm, testtömege 4,0 g volt. A határozáskor a DIETZ & HELVERSEN (2004) által megadott kulcsokat követve a pénisz alakja, az alkarméret, a rövid hüvelykujj és a fogazat voltak mérvadók. A nimfadenevérral egy időben még három vízi denevér (*M. daubentonii*) és egy csonkafülű denevér (*M. emarginatus*) került hálóba, de a fogás nagy részét is ezek a fajok tették ki.

A nimfadenevér gerecsei megkerülésével a térségben kimutatott fajok száma 21-re nőtt, ami az itt található változatos élőhelyek megőrzésére és további kutatásra hívja fel a figyelmet.

Köszönetnyilvánítás

A hálózáson nyújtott aktív közreműködéséért dr. Hegyi Zoltánt, Juhász Márton és Juhász Zsófiát illeti köszönet. A terepi munka a Vénic Alapítvány, a Duna-Ípoly Nemzeti Park Igazgatóság, valamint a KvVM „Zöld-Forrás” K-36-09-00145W számú támogatásával valósult meg.

Irodalom

- AGIRRE-MENDI P. T., GARCIA-MUDARRA J. L., JUSTE J. & IBÁÑEZ C. (2004): Presence of *Myotis alcaethoe* Helversen & Heller, 2001 (Chiroptera: Vespertilionidae) in the Iberian Peninsula. – *Acta Chiropterologica*. 6: 49–57.
- BENDA P., RUEDI M. & UHRIN M. (2003): First record of *Myotis alcaethoe* (Chiroptera: Vespertilionidae) in Slovakia. – *Folia Zoologica*. 52: 359–365.
- DIETZ, C. (2004): On a record of *Myotis alcaethoe* in the region of Puy-de-Dôme, France. – *Le Rhinolophe*. 17: 7–10.
- DIETZ, C & VON HELVERSEN, O. (2004): Illustrated Identification key to the bats of Europe. – Tuebingen & Erlangen (Germany). Pp. 40–45.
- ESTÓK, P., BIHARI, Z. & GOMBKÖTŐ P. (2006): A nimfadenevér (*Myotis alcaethoe* Helversen & Heller 2001), mint új faj a Zemplén emlősfauunájában. – *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*. 30: 439–440.
- GÖRFÖL, T., BOLDOGH, S., DOMBI, I., GOMBKÖTŐ, P., PAULOVIC, P., ZSEBŐK, S. & ESTÓK, P. (2010): A nimfadenevér (*Myotis alcaethoe*) Magyarországon. – 4. Szünzoológiai Szimpózium, Budapest, 09.04.2010.
- HELVERSEN, O. VON, HELLER, K.-G., MAYER, F., NEMETH, A., VOLLETH, M. & GOMBKÖTŐ, P. (2001): Cryptic mammalian species: a new species of whiskered bat (*Myotis alcaethoe* n. sp.) in Europe. – *Naturwissenschaften*. 88: 217–223.
- LUČAN R. K., ANDREAS M., BENDA P., BARTONIČKA T., BŘEZINOVÁ T., HOFFMANNOVÁ Š., HUPLA P., NECKÁROVÁ J., REITER A., SVAČINA T., ŠÁLEK M. & HORÁČEK I. (2009): Alcaethoe bat (*Myotis alcaethoe*) in the Czech Republic: distributional status, roosting and feeding ecology. – *Acta Chiropterologica*. 11: 61–69.
- RUEDI M., JOURDE P., GIOSSA P., BARATAUD M. & ROUÉ S. Y. (2002): DNA reveals the existence of *Myotis alcaethoe* in France (Chiroptera: Vespertilionidae). – *Revue Suisse de Zoologie*. 109: 1–10.
- ŘEHÁK Z., BARTONIČKA T., BRYJA J. & GAISLER J. (2008): New records of the Alcaethoe bat, *Myotis alcaethoe* in Moravia (Czech Republic). – *Folia Zoologica*. 57: 465–19.
- NIERMANN I., BIEDERMANN M., BOGDANOWICZ W., BRINKMANN R., LE BRIS Y., CIECHANOWSKI M., DIETZ C., DIETZ I., ESTÓK P., HELVERSEN O. VON, LE HOUÉDEC A., PAKSUZ S., PETROV B. P., ÖZKAN B., PIKSA K., RACHWALD A.,

- ROUÉ S. Y., SACHANOWICZ K., SCHORCHT W., TEREBA A. & MAYER F. (2007): Biogeography of the recently described *Myotis alcathoe* von Helversen and Heller, 2001. – Acta Chiropterologica. 9: 361–378.
- SCHUNGER I., DIETZ C., MERDSCHANOVA I., MERDSCHANOV S., CHRISTOV K., BORISSOV I., STANEVA S. & PETROV B. (2004): Swarming of bats (Chiroptera, Mammalia) in the Vodnite Dupki Cave (Central Balkan National Park, Bulgaria). - Acta Zoologica Bulgarica. 56: 323–330.
- SPITZENBERGER F., PAVLINIÉ I. & PODNAR M. (2008): On the occurrence of the *Myotis alcathoe* von Helversen and Heller, 2001 in Austria. – Hystrix (n. s.). 19: 3–12.
- STADELMANN B., JACOBS D. S., SCHOEMAN C. & RUEDI M. (2004): Phylogeny of African *Myotis* bats (Chiroptera, Vespertilionidae) inferred from cytochrome-*b* sequences. – Acta Chiropterologica. 6: 177–192.

KOVÁTS Dávid
H-1132 BUDAPEST
Visegrádi u. 66.
E-mail: david.kovats@gmail.com